

Kartläggning av utbildningsinsatser i samiska språk - Projektsammanfattning

Inledning

Under november och december har vi genomfört en förstudie där vi studerat behovet av utbildningar som främjar de samiska språkens överlevnad, dels rena språkkurser, men också kurser för språkarbetare som tolkar och cirkelledare. Projektet har fallit väl ut med många kontakter tagna, samarbeten påbörjade och behov identifierade.

Att dra igång kurser på detta område kräver ett stort kontaktnät och samverkan med befintliga aktörer för både utformning av relevanta kursinsatser, rekrytering av ledare, marknadsföring och finansiering. Vårt kontaktnät har genom projektet breddats avsevärt, och möjliggör konkreta samarbeten framöver.

Det har också synliggjort behovet av utbildningar för både oss och berörda myndighetsinstanser, samt uppmärksammat de vi varit i kontakt med om möjligheten att använda oss och andra studieförbund som samverkanspart för att få utbildningar till stånd, dels som folkbildningsverksamhet, men också som uppdragsutbildning. I denna sammanfattande rapport summeras vilka kontakter som tagits, vilka behov som identifierats, samt insatser vi hoppas kunna gå vidare med framåt.

Vi vill tacka alla inblandade, med ett extra tack till Samiskt Språkcentrum och Samernas Utbildningscentrum som varit till stort stöd.

Genomförande

Följande kontakter har tagits under projektet:

Besök vid Samiskt näringslivsevent i Östersund 24-26 november 2022

Vi delade monter och deltog i en föreläsning med Samiskt språkcentrum (Sametinget) samt en föreläsning med forskare på MIUN. Det gav samtal med allmänheten, kontakt med flera tänkbara samarbetsparter och insamling av namn på potentiella cirkeldeltagare (ca 30-40 samtal), varav ca 15 skrev upp sig på intresselista för att gå/leda/samarrangera kurser.

Kontakter med potentiella cirkelledare

Sex personer med undervisningskompetens har identifierats och dialog har inletts om att leda tolkkurser, cirkelledarutbildning, studiecirklar i samiska och föreläsningar.

Kontakter med samiska tolkar

Vi har varit i kontakt med fem idag aktiva tolkar som uttrycker önskemål om utbildningar i:

- Simultantolkning
- Översättning
- Introduktionskurs för nya tolkar

Myndigheter

Sametinget: Vi har haft samtal med tre språkkonsulenter samt chef på Samiskt Språkcentrum samt Sametingets chef för utbildning och språk kring möjligheter till samarrangemang. Detta har resulterat i ett samarbete kring finansiering av en tolkutbildning vi genomför i mars tillsammans med Samiskt Utbildningscentrum. Vi har också dialog kring att samverka kring fler kurser framöver: grundläggande utbildning och fördjupningskurser för samiska tolkar, mentorprogram för blivande tolkar mm.

Samernas utbildningscentrum: Vi har haft dialog med Strategisk utvecklare och rektor på Samernas utbildningscentrum kring möjlighet att samverka kring arrangerandet av utbildningar, utöver den introduktionshelg för samiska tolkar som vi genomför för som uppdragsutbildning för deras räkning i vår.

Snåsa kommun, Norge, samt Östersunds kommun: intresse av att samverka för att kompetensutveckla översättare.

Universitet

Vi har haft kontakt med två representanter för Mittuniversitets nätverk för forskning och utbildning rörande samiska frågor. Vi har också haft samtal med en forskare från ett tyskt universitet kring anordnande av en eller flera historieföreläsningar om Sàpmi och de första forskningsstudierna som gjordes om det samiska språket.

Medier

Vi har fört samtal med journalister och medier i syfte att förbereda dem på kommande satsningar och pressmeddelanden: Sameradion, tidskrifterna Samefolket och Nuorat, Östersundsposten.

En kontaktlista har upprättats efter annonsering i tidningar och sociala medier i syfte att etablera ett samiskt tolknätverk och informera om kommande tolkutbildningar. Listan har idag ca 40 namn, varav 15 har uttryckt specifikt intresse för tolkning och övriga är intresserade främst av språkkurser.

Kommentar kring könsfördelning i samtalen

I projektet fanns en ambition om att nå en representativ könsfördelning i kontakterna. I samtalen med allmänhet under näringslivsdagarna var könsfördelningen relativt jämn. Intervjuer med representanter för myndigheter och tänkbara lärare har med något undantag enbart utgjorts av kvinnor, då en extrem snedvridning råder bland språkarbetarna. Bland de som anmält sig för nyhetsbrev om kommande aktiviteter är ca 10 % män. Inför kommande fortsättning av vår språksatsning är hur vi når fler män något vi behöver fundera på.

Slutsatser

Det finns stora behov av kurser som ingen aktör idag har resurser att bedriva, och som vi som studieförbund har kompetens och organisation för att kunna genomföra. Det finns också många individer och organisationer som är beredda att samverka för att få det att komma till stånd.

Vi kan också konstatera att både samordning, organisation och marknadsföring kräver arbete och medel då både antalet ledare och deltagare är små grupper och utmaningar finns i form av

- Stora avstånd som kräver dyra resor om man inte lägger evenemangen digitalt
- Nyckelpersoner med hög kompetens har redan många uppdrag, vilket gör att de dels har brist på tid, och dels kräver högre ersättning än "vanliga" cirkelledare för att ställa upp.
- Samverkan med fler aktörer är nödvändigt för finansiering, räckvidd och utformning av relevant kursinnehåll, vilket tar tid i anspråk inför uppstart.
- Marknadsföring tar tid då vi behöver jobba vidare med att upparbeta kontakter med det samiska civilsamhället, i form av föreningar, samebyar och enskilda, för att nå ut till målgruppen.

Identifierade utbildningsbehov

Idag är utbudet av utbildningar och fortbildning för samiska tolkar och översättare nära noll, medan efterfrågan från både befintliga yrkesverksamma, potentiellt nya samt myndighetsinstitutioner är hög. Intresset från Sametinget och kommuner för att samverka kring kompetensutveckling är stor, då man uttalar att man själva inte har tid och kapacitet för att anordna utbildningarna.

Vad gäller språkkurser är tillgången på ledare ett stort problem. Många samisktalande har inget skriftspråk och drar sig därför för att leda kurser även om de talar språket väl, och tillgången på läromedel är begränsad. En cirkelledarutbildning med möjlighet till uppföljande mentorsprogram för lärare önskas från både befintliga ledare och Samiskt språkcentrum.

I samtal med allmänheten har vi främst fått önskemål på språkkurs för föräldrar vars barn börjat läsa samiska, samt samiska för nybörjare som helt saknar språkkunskaper. Dock uttrycker Samiskt Språkcentrum att även fortsättningskurser är en bristvara.

Tänkbara satsningar

Vi har identifierat en rad möjliga insatser och har börjat sondera med tänkbara ledare och samarbetsparter kring upplägg, kostnader och finansiering. Dock kommer de flesta att kräva externa medel för att kunna genomföras.

- Översättningsprojekt kring "kanslisamiska"
- Kurs i kanslisamiska för tolkar och översättare
- Översättning av läromedel för cirkelverksamhet (som idag finns på norska)
- Cirkelledarutbildning, ev med uppföljande mentorprogram i samverkan med Samiskt Språkcentrum
- Simultantolkningskurs i samverkan med Sametinget
- Översättarkurs
- Distansföreläsning kring översättning för att väcka intresse
- Föreläsningsserie kring tidig forskning på Sapmí och samiska språk
- Föräldrakurs i samiska
- Nybörjarsamiska
- Konsert med samiska musiker, ev som miniturné

Vägar till deltagarrekrutering

Följande vägar för rekrytering av ledare och deltagare till tolk- och språkutbildningar identifierades:

- Annonsering i samiska magasin
- Annonsering i samiska media
- Samarbete med samiska myndighetsinstitutioner och organisationer för spridning av inbjudan
- Nyhetsrapportering i media
- Bygga databas med intresserade genom inbjudan till nyhetsbrev via sociala media, och i anslutning till organisation av kurser
- Delta fysiskt på evenemang där många med samisk anknytning rör sig

Nästa steg

Vi vill gärna gå vidare med att arrangera några av de möjliga initiativ vi identifierat, och avser söka nya projektmedel för att skapa förutsättningar för detta. Det handlar om insatser som att

- Ta kontakt med identifierade tänkbara ledare och se om de är intresserade, och tillsammans utforma kursplan och se över kostnader och finansiering
- Föra fortsatta samtal med organisationer som kommuner, Sametinget och Samernas utbildningscentrum kring samverkan och samfinansiering
- Knyta kontakter med det samiska civilsamhället, exempelvis föreningar och samebyar, för att nå ut med både ledar- och deltagarrekrutering.

Vi ser framför oss att det kan landa i någon första aktivitet under våren, och några kurser till hösten, med en fortsättning med andra kurser samt en ytterligare omgång av kurser från 2023.

Kvalitet

Sett till vår målsättning med projektet bedömer vi att det varit mer framgångsrikt än väntat. Vi har identifierat ett flertal potentiella ledare, fått mycket bra relationer med intresserade samarbetsparter, och hunnit arbeta upp ett kontaktnät av både professionella kontakter och privatpersoner.

Det vi inte hunnit med är kontakter med föreningar och civilsamhälle. Vi noterar också att vi nått få män och behöver jobba vidare med den frågan.

Vi kan också se att det var viktigt att komplettera den externt rekryterade projektledaren med en person som redan finns i organisationen. Dels för att det är svårt att bedriva kontakttät verksamhet på en mindre deltid, dels för att relationerna organisationer och individer emellan behöver "bli kvar" i organisationen efter projektets avslutande. Projektledaren kommer också att finnas kvar som en samverkanspart kring vissa utbildningar framåt, vilket ses som mycket positivt.

Kontakt

Kartläggningen har genomförts av Beatrice Nordin, projektledare, och Eva Andreasson, utbildningsledare på tolkutbildningen.

Vid frågor, mejla till ostersund@folkuniversitetet.se.